

Research Paper

Hypocritical behavior and its structural modification with a focus on external actors in education

Mohamadreza Mohamadyioun¹, Hojjat Vahdati^{*2}, seyed Najmeddin Mousavi³, AmirHooshang Nazarpouri⁴

Received: May. 9, 2023; Accepted: Oct. 19, 2023

ABSTRACT

The duality of agency-structure regarding collective hypocritical behavior among Iranians has long been the subject of debate and controversy. In the meantime, some agency and others have considered the existing structure in the society as the main cause of this misbehavior. The current research aims to deeply investigate the causes of hypocritical behavior and provide a model to rectify it by focusing on the institution of education. The approach of qualitative and interdisciplinary research has been using data from sociology, psychology, law, literature, political science, international relations, etc. Data coding continued until theoretical saturation using the theme analysis method. The main categories are identified in the section on the cause of hypocritical behavior under the domination of the Giddens structure-action meta-theory. This theory considers the social norm as the result of agency-structure action. Doing so, oversimplification of hypocritical behavior, the negation of individuality, and historical determinism for the category of agency and state (organizational) monopoly, authoritarianism, the use of religion as a tool, and the autocracy of some managers, placing tradition against modernity and a sense of social despair against existing injustices emerged for the category of structure. Based on the requirements and limitations of the education proposal, meanwhile observing the theory of boundary actors, the categories of implementing the principle of meritocracy, and allocating competent resources, inserting the courses of moral philosophy and human rights in the curriculum, creating space for expert psychologists, trying to restore social capital, using every opportunity to create the context of modernity, implementing knowledge management, and consensus building in carrying out efficient civil action was also emerged as alternatives.

Keywords: Hypocritical behavior, boundary actors, social structure, education

1. PhD student in Organizational Behavior Management, Faculty of Economic and Administrative Sciences, Lorestan University, Khorramabad, Iran

✉ rmohamady1983@gmail.com

2. Associate Professor, Faculty of Economic and Administrative Sciences, Lorestan University, Khorramabad, Iran

* Corresponding Author

✉ vahdati.h@lu.ac.ir

3. Professor, Faculty of Economic and Administrative Sciences, Lorestan University, Khorramabad, Iran

✉ Mousavi.n@lu.ac.ir

4. Associate Professor, Faculty of Economic and Administrative Sciences, Lorestan University, Khorramabad, Iran

✉ Nazarpouri.a@lu.ac.ir

INTRODUCTION

Hypocrisy, when it becomes the dominant aspect of a society and impact a larger section of it, should be considered a "social phenomenon" and in such case, both the factors causing it to arise are social and so are their treatments. They are collective in essence. However, due to the difficulty of recognizing the nature of hypocrisy, humans are exposed to all kinds of errors, in a way that they even judge some honest actions as hypocrites and some hypocritical behaviors as honest. Attributing the linear and simple relationship of "cause and effect" to "hypocrisy and individual" is reductionist, especially in the existing social structures where people either show hypocritical behavior or are not sensitive to it. In other words, our actions are influenced by the structural features of societies we are raised and live with but we, at the same time, reproduce and to some extent change those structural features in our actions. Since education is considered one of the most important institutions in the formation of social behavior and its modification, while analyzing and finding the causes of hypocritical behavior bases on important sources, we asked: How education in Iran could lead to the production and reproduction of hypocrisy in society? And, what are the alternative mechanisms to correct them?

PURPOSE

The current research aims to investigate the causes of hypocritical behavior and provide a model to rectify it by focusing on the function of external actors in education. This research has been conducted by taking into account a critical paradigm and qualitative approach. The questions of this paper are: 1) What are the causes of the epidemic of hypocritical behavior in the contemporary Iranian society? 2) What should the educational institution do to correct this behavior?

METHODOLOGY

Since management functions with the help of others, the lived experience and know-how of experts in various fields of human sciences, including psychology and sociology, philosophy, history, jurisprudence and religious sciences, language and literature, and ethics were used in the course of this study. The data was transcribed, and using the thematic analysis, sampling and coding continued until the theoretical sufficiency (saturation) was reached.

FINDINGS

The main themes are presented in the three i.e. the (existing) social structure, the people of the society (the level of people's readiness) for the causes related to hypocritical behavior, and finally, the external actors (and the immediate needs of the society) in the section on the corrective model of hypocritical behavior. The first central theme (social structure) includes six main themes coded in the form of 33 concepts, namely: organizational monopoly, authoritarian thinking of some

managers, traditional management of some managers, autocracy of some managers, instrumental use of religion by some people, feeling of injustice.

Action and behavior of people as the second central theme of the cause of hypocritical behavior, including three main themes of not dealing with hypocritical behavior, negation of individuality, historical contexts are coded in the form of 17 concepts.

Also, the third theme (external actors in education) includes 8 themes coded in the form of 44 concepts: moral education, psychology education, civic action, the principle of meritocracy, knowledge management, restoration of social capital, human rights values, and grounding.

CONCLUSION

As seen in this research, the combination of "organizational structure" does not significantly help solve the problem. Therefore, referring to sociologists, we substitute the concept of "social structure" that enables us to provide a suitable answer to the research question. Also, by referring to religious texts, we found that religion itself is against hypocrisy, but its instrumental use will be the generator of hypocrisy. On the other hand, it should be noted that any practical action needs to be grounded. Hypocritical behavior is more than anything a sign of insecurity. Failure to identify the sources of this sense of insecurity not only does not guide us to development, but also threatens all achievements; hence, the result of this fundamental research can be the familiarization with measures to create and maintain achievements, advances and developments not only in the contemporary period but in the future as well. According to what was observed, hypocritical behavior is an educational matter. On the one hand, it is the result of unmodified social relations and actions during the periods we called them social structure. On the other hand, it contains knowledge of what the people of a society must have.

NOVELTY

In this research, keeping in mind the special characteristics of Iranian society, Dr. Farastkhah's historical induction, that is, border activists, has been discussed as an alternative. Under the dominance of Godden's action-structure super theory, the system is not a structure, but has structures that are produced and reproduced as a result of the interaction of actors. To this credit, in the current situation, education can be considered as a system where the capacities of borderline actors, the correction of hypocritical behavior in it and subsequently facilitates and accelerates it in the society.

CONFLICT OF INTEREST

Authors of this article have declared no conflict of interest in the course of research or afterwards.

Interdisciplinary
Studies in the Humanities

Abstract

BIBLIOGRAPHY

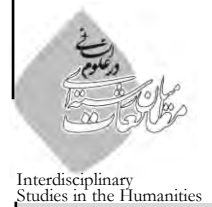
- Aeini, B., Zohouri, M., & Mousavand, M. (2023). Iranians and privacy preservation on social media: A systematic review. *Positif*, 23(10), 88-100.
- Allahyari, M. R., Jalili, R., & Rezazadeh Zavarem, M. (2019). The reflection of hypocrisy and deceit in the generalities of Obeid Zakani. *Ormazd Journal*, 51, 215-197.
- Anton, C. (2018). Technology, hypocrisy and morality: Where, oh where, has all the hypocrisy gone? *Explorations in Media Ecology*, 17(2), 119-135. doi: 10.1386/eme.17.2.119_1
- Anvari, M. (2018). Structural Factors behind the Formation of Pretense in Iran. *Journal of Islam and Social Studies*, 5(4), 118-145. doi: 10.22081/jiss.2018.65946
- Ayatollahi, H.R. (2023, Feb. 25). Naqd-e entexāb-e hayāte tayebe be onvān-e negarš-e mehvari dar sanad-e tahavol dar āmuzeš va parvareš [Criticism of the selection of Hayat Tayyaba as a central attitude in the document of transformation in education]. *Fars News Agency*, Reterived from <http://fna.ir/1upu92>
- Babu, N., De Roeck, K., & Raineri, N. (2020). Hypocritical organizations: Implications for employee social responsibility. *Journal of Business Research*, 114, 376-384. doi: 10.1016/j.jbusres.2019.07.034
- Badie, F., Mehrani, H., Didekhani, H., & Samiee, R. (2021). Designing a Model for Gamification in Customer Experience Management among Customers of Generation Y. *Consumer Behavior Studies Journal*, 8(2), 48-73. doi: 10.34785/J018.2021.178
- Christen, M. (2014). Overcoming Moral Hypocrisy in a Virtual Society. *Complexity and the Human Experience*, 39-59. doi: 10.1201/b16877-5
- De Groot, J. I. M., & Steg, L. (2009). Morality and Prosocial Behavior: The Role of Awareness, Responsibility, and Norms in the Norm Activation Model. *The Journal of Social Psychology*, 149(4), 425-449. doi: 10.3200/socp.149.4.425-449
- Effron, D. A., Lucas, B. J., & O'Connor, K. (2015). Hypocrisy by association: When organizational membership increases condemnation for wrongdoing. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 130, 147-159. doi: 10.1016/j.obhdp.2015.05.001
- Eidouzehi, M., & Nastiezaie, N. (2020). The Impact of school principals' Narcissism on Teachers' Organizational Silence with Mediating Role of Organizational Hypocrisy. *Journal of School Administration*, 8(2), 323-342.
- Eshgarf, R., & Amiri, A. (2018). Identifying and Ranking the Factors Affecting Hypocritical Behavior in State-owned Companies and Providing Solutions Based on Islamic Texts (Case Study: Parsian Gas Refinery Company). *Organizational Culture Management*, 16(2), 305-325. doi: 10.22059/jomc.2018.211944.1006909

Interdisciplinary Studies
in the Humanities

Volume 16
Issue 1
Winter 2024

- Farasatkah, M. (2020). *We Iranians: A historical and social contextualizing of iranian ethos*. Tehran, Iran: Ney.
- Farasatkah, M. (2023). *Konesgaran-e marzi [Border activists: the first hundred years from the Shushtri generation (1170 AD) to the Foroughi generation (1270 AD)]*. Tehran, Iran: Gām-e Now.
- Ghaffarian Panahi, A., & Nemati, T. (2018). Moškelāt-e ejrā-ye sanad-e tahavol-e bonyādin dar nezām-e āmuzeš va parvareš [Implementation problems of the document of fundamental transformation in the education system (a meta-analytical study)]. *Journal of Tahlil-e Māli*, 3(2), 45-56.
- Ghorooneh, D. (2020). Attitude of Teachers and Principals towards Professional Rankings Plan of Teachers: A Phenomenological Study. *Educational and Scholastic Studies*, 9(2), 157-182.
- Giddens, A. (1997). *Jāme'ešenāsi [Sociology]* (M. Saboori, Trans.). Tehran, Iran: Ney.
- Hadavinejad, M., & Baharlouie, E. (2015). Hypocritical behaviors in interpersonal communications in organization: organizational antecedents and consequences. *Journal of Public Administration*, 7(2), 393-412. doi: 10.22059/jipa.2015.51984
- Hadavinejad, M., Danaeifard, H., Azar, A., & Khaef Elahi, A. (2010). Exploring the Process of "Hypocritical Behaviors in Interpersonal Communication in the Workplace" Using Grounded Theory. *Strategic Management Thought*, 4(1), 81-130. doi: 10.30497/smt.2010.138
- Jauernig, J., Uhl, M., & Valentinov, V. (2021). The ethics of corporate hypocrisy: An experimental approach. *Futures*, 131, 102757. doi: 10.1016/j.futures.2021.102757
- Jordan, J. J., Sommers, R., Bloom, P., & Rand, D. G. (2017). Why Do We Hate Hypocrites? Evidence for a Theory of False Signaling. *Psychological Science*, 28(3), 356-368. doi: 10.1177/0956797616685771
- Kashef, S. M., & Abdollahi, R. (2019). The Relationship between Organizational Envy and Positive Work Engagement in Physical Education Teachers with the Mediating Role of Hypocritical Behaviors. *Organizational Behavior Management in Sport Studies*, 6(4), 37-52. doi: 10.30473/fmss.2019.47837.1990
- Keikha, N. (2023). Multicultural society in Farabi's political philosophy. *Journal of Iranian Cultural Research*, 16(4), 79-103. doi: 10.22035/jicr.2024.3219.3516
- Kılıçoğlu, G., Kılıçoğlu, D. Y., & Hammersley-Fletcher, L. (2019). Leading Turkish schools: A study of the causes and consequences of organisational hypocrisy. *Educational Management Administration & Leadership*, 48(4), 745-761. doi: 10.1177/1741143218822778
- Kohnepoushi, S. M., Mehraein, M., Kashani, M., Nawabakhsh, M., & Ghadimi, B. (2021). Sociological Analysis of the Language Policy Discourse during the First Pahlavi Period (Emphasizing the approvals of the Higher Education Council). *History of Islam and Iran*, 31(51), 169-195. doi: 10.22051/hii.2021.33470.2339

Interdisciplinary
Studies in the Humanities

Abstract

- Lammers, J., Stapel, D. A., & Galinsky, A. D. (2010). Power Increases Hypocrisy. *Psychological Science*, 21(5), 737–744. doi: 10.1177/0956797610368810
- Lindenberg, S., Steg, L., Milovanovic, M., & Schipper, A. (2018). Moral hypocrisy and the hedonic shift: A goal-framing approach. *Rationality and Society*, 30(4), 393–419. doi: 10.1177/1043463118795719
- Madandar Arani, A., Amani Tehrani, M., & Sorkhabi, S. (2023). A Systematic Review of the Critiques and Problems of Fundamental Reform Document of Education in the Islamic Republic of Iran. *Iranian Journal of Comparative Education*, 6(2), 2426-2445. doi: 10.22034/ijce.2022.366640.1442
- Marjzade, S., Sharifpoor, E., Amiri Khorasani, A. (2017). Riyā va Tazvir va en'ekās-e ān dar ās'ar-e jāmi [Hypocrisy and deception and its reflection in Jami's poems]. *Kāvoshnāme-ye Zabān va adabiyāt-e Fārsi*, 18(34), 127-157.
- Maskoob, S. (2018). *Dāstān-e adabiyāt va sargozašt-e ejtemā* [The story of literature and history of society]. Tehran, Iran: Foruzan.
- Masudi Far, P., Mossalanejad, A., & Azizi, M. (2022). A Framework for Project Portfolio Strategic Planning by Utilizing Thematic Analysis Method. *Industrial Management Journal*, 13(4), 634-663. doi: 10.22059/imj.2022.332189.1007874
- Mauduy, M., Priolo, D., Margas, N., & Sénémeaud, C. (2022). When combining injunctive and descriptive norms strengthens the hypocrisy effect: A test in the field of discrimination. *Frontiers in Psychology*, 13. doi: 10.3389/fpsyg.2022.989599
- Mohammadyoun, M., Samiee, R., Shojaee, S., & Abdolaziz, P. (2022). A Grounded Theory of Acceptance Nexus: The Story of the Private Sector. *Iranian Journal of Management Studies*, 15(3), 495-513. doi: 10.22059/IJMS.2021.300869.674070
- Nosrati, S., Sarfi, M., & Moosavand, M. (2023). Liquid love and continuation of a new love order. *Synesis*, 16(1), 114-132.
- Pasandidehkho, K., & Zibakalam, S. (2023). The current role and place of education in the process of political development in Iran: Case study of objectives, programs and textbooks of secondary school in the first academic year 2020-21. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 15(2), 5-33. doi: 10.22035/isih.2023.4496.4468
- Rastgar, A. A., Shool, H., & Sharafi, V. (2017). The Role of the Performance Appraisal System on the Emergence of Organizational Hypocrisy: Organizational Climate as a Moderator. *Organizational Behaviour Studies Quarterly*, 6(2), 27-50.
- Runciman, D. (2010). *Political Hypocrisy: The Mask of Power, from Hobbes to Orwell and Beyond*. Princeton University Press.
- Sabzali, M., Darvishi, M., & Moosavand, M. (2024). Metaverse in Iran. *Journal of Cyberspace Studies*, 8(1), 121-144. doi:10.22059/jcss.2024.95894

- Sariolghalam, M. (1400, May 14). The structure of flattery in the third world. *Insaf News*, Reterived from <https://ensafnews.com/293388/>
- Sariolghalam, M. (2011). *Aqlānīyat va towse'eyāftegi-ye Iran* [Rationality and Iran's national development]. Tehran, Iran: Froozānrooz.
- Shahbazi, I. (1395). Investigating the social causes of hypocrisy in Iran [Speech]. *Iraj Shahbazi Website*. Reterived from <https://irajshahbazi.ir>
- Shahbazi, Iraj (March 9, 2014). Sagar-e Sedq-e Ria az negah-e Qazali, Mowlana and Hafez. Interview with *Ettela'at Newspaper*, Reterived from <https://www.cgie.org.ir/fa/news/115570/>
- Shamse, M., Moosavand, M. (2024). Social media interventions in women's sexual health: A case study of health house in Tehran. *Society Culture Media*, In Press.
- Sotodian, M., & Rajabi, M. (2015). Social nostalgia in Fereydoun Moshiri's poetry. *Persian Language and Literature Quarterly*, 12(6), 71-88.
- Valdesolo, P., & DeSteno, D. (2007). Moral Hypocrisy. *Psychological Science*, 18(8), 689–690. doi: 10.1111/j.1467-9280.2007.01961.x
- Von Grundherr, M., Jauernig, J., & Uhl, M. (2021). To Condemn Is Not to Punish: An Experiment on Hypocrisy. *Games*, 12(2), 38. doi: 10.3390/g12020038
- Zarinkoub, A. (2014). *Az kuče-ye rendān: darbāre-ye zendegi va andiše-ye Hāfez* [About Hafez's life and thought]. Tehran, Iran: Sokhn.

Interdisciplinary
Studies in the Humanities

Abstract

مقاله پژوهشی

اصلاح ساختاری رفتار ریاکارانه با تمرکز بر کنشگران مرزی در آموزش و پرورش

محمدیون محمدیون^۱، حجت وحدتی^{۲*}، سیدنجم‌الدین موسوی^۳، امیر هوشنگ نظریوری^۴

دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۱۹؛ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۲۷

چکیده

دوگانه عاملیت-ساختار در مورد رفتارهای ریاکارانه جمعی در میان ایرانیان مدت‌هاست موضوع بحث و مناقشه بوده است. در این میان برخی عاملیت و برخی دیگر عامل اصلی این رفتار نادرست را ساختار موجود در جامعه دانسته‌اند. هدف پژوهش حاضر بررسی عمیق علل رفتار ریاکارانه و ارائه الگویی برای اصلاح آن با تمرکز بر نهاد آموزش و پرورش است. رویکرد پژوهش کیفی و میان‌رشته‌ای با استفاده از داده‌های جامعه‌شناسی، روانشناسی، حقوق، ادبیات، علوم سیاسی، روابط بین‌الملل و ... بوده است. کدگذاری داده‌ها تا اشباع نظری با استفاده از روش تحلیل موضوعی ادامه یافت. مقوله‌های اصلی در بخش علت رفتار ریاکارانه تحت تسلط فرا نظریه ساختار-عمل‌گیندز شناسایی می‌شوند. این نظریه هنجار اجتماعی را نتیجه کنش عاملیتی-ساختاری می‌داند. به این ترتیب در بخش عاملیت، ساده‌انگاری بیش از حد رفتار ریاکارانه، نفی فردیت و جبر تاریخی و برای مقوله ساختار، انحصار (سازمانی) دولتی، استبداد، استفاده ابزاری از دین و خودکامگی برخی مدیران، قرار دادن سنت در برابر مدرنیته و احساس ناامیدی اجتماعی در برابر بی‌عدالتی‌های موجود برای مقوله ساختار پدید آمد. بر اساس الزامات و محدودیت‌های آموزش و پرورش، ضمن رعایت نظریه کاملاً ایرانی کنشگران مرزی مقصود فراستخواه، مقوله‌های اجرای اصل شایسته‌سالاری و تخصیص منابع شایسته، قرار دادن دروس فلسفه اخلاق و حقوق بشر در سرفصل‌ها، ایجاد فضا برای روانشناسان، تلاش برای احیای سرمایه اجتماعی، استفاده از هر فرصتی برای ایجاد بستری برای مدرنیته، اجرای مدیریت دانش و اجماع در انجام کنش‌های مدنی کارآمد نیز به‌عنوان راهکار پیشنهاد شد.

کلیدواژه‌ها: رفتار ریاکارانه، کنشگران مرزی، ساختار اجتماعی، آموزش و پرورش

۱. دانشجوی دکتری مدیریت رفتار سازمانی، دانشکده علوم اقتصادی و اداری، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران
rmohamady1983@gmail.com

۲. دانشیار مدیریت، دانشکده علوم اقتصادی و اداری، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران
* نویسنده مسئول
vahdati.h@lu.ac.ir

۳. دانشیار مدیریت، دانشکده علوم اقتصادی و اداری، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران
Mousavi.n@lu.ac.ir

۴. دانشیار مدیریت، دانشکده علوم اقتصادی و اداری، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران
Nazarpouri.a@lu.ac.ir

۱. مقدمه و بیان مسئله

ریا، آنگاه که به وجه غالب یک جامعه تبدیل شود و بخش عظیمی از مردمان جامعه بدان مبتلا باشند، به عنوان یک «پدیده اجتماعی» در نظر گرفته می شود که عواملی که سبب پدید آمدن آن می شوند نیز اجتماعی بوده و درمان آن نیز باید به صورت جمعی باشد (شهبازی، ۱۳۹۴). ریاکاری در جامعه ایرانی قرن هاست که به شکل یک بیماری همه گیر درآمده و بدنه اصلی جامعه گرفتار آن است. چنین پدیده عمومی و فراگیری را به هیچ روی نباید تا سطح یک مسئله شخصی و فردی فرو بکاهیم (شهبازی، ۱۳۹۴). در پژوهشی که توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انجام شده، در یک جامعه آماری هفده هزار نفری در ایران، ۶۵ درصد اعلام کردند که دورویی، تظاهر و چاپلوسی در بین مردم خیلی زیاد است و تنها ۱۸ درصد رواج تملق و چاپلوسی را کم دانسته اند (انواری، ۱۳۹۷، ۸)؛ همچنین پیمایش دیگری توسط سازمان تبلیغات اسلامی در مناطق شهری و روستایی ۳۰ استان کشور، طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۸۹ انجام شده، نشان می دهد که در مجموع حدود ۷۸ درصد پاسخ گویان در پاسخ به پرسش: «این روزها مردم واقعاً نمی دانند دین دار واقعی کیست و آدم متظاهر و ریاکار کیست؟» کاملاً موافق یا موافق اند (انواری، ۱۳۹۷، ۹).

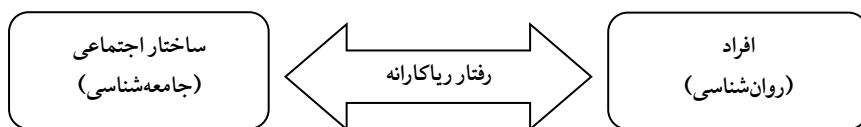
سهل انگاری درباره این کژرفتار به بدبینی نسبت به ماهیت ایرانی و تصور غیر قابل اصلاح بودن جامعه، تصور منفی مدیران درباره کارکنان و ایجاد حس سوءظن به یکدیگر، و ایجاد یک اضطراب دائم در میان افراد جامعه می شود. به هر حال، ماهیت ریا از جنس فریب است به این ترتیب انسان در معرض انواع خطاها قرار می گیرد، و ممکن است رفتار ریاکارانه را، صادقانه قضاوت می نماید.

پژوهش حاضر که در ذیل مدیریت رفتار سازمانی که یک علم میان رشته ای است با بهره گیری از دانش های علوم انسانی نظیر جامعه شناسی، اخلاق، علوم دینی، علوم سیاسی و روابط بین الملل فلسفه، ادبیات و روان شناسی نگارش شده است؛ که در آن، ضمن بررسی عمیق علل رفتار ریاکارانه در دوگانه فرد-ساختار، به ارائه الگوی اصلاحی آن نیز خواهیم پرداخت؛ به سبب کارایی، این مهم با تمرکز بر نهاد آموزش و پرورش انجام شده است؛ همچنین از آنجاکه جامعه هدف ایران است، با در نظر داشتن ویژگی های خاص آن

به استقرا تاریخی دکتر فراستخواه و نظریه کاملاً ایرانی ایشان کنشگران مرزی (فراستخواه، ۱۴۰۲)، به عنوان یک بدیل توجه شده است. بر اساس آنچه گفته شد و تحت سلطه ابر نظریه کنش-ساختار گیدنز، سیستم ساختار نیست بلکه دارای ساختارهایی است که در نتیجه تعامل کنشگران تولید و بازتولید می شود. به این اعتبار، در وضعیت موجود، آموزش و پرورش را می توان به مثابه سامانه ای در نظر گرفت که ظرفیت های کنشگران مرزی، اصلاح ساختاری رفتار ریاکارانه در آن و متعاقباً در جامعه را تسهیل و تسریع می کند.

بنابراین، نسبت رابطه خطی و ساده «علت و معلولی» به «ریا و فرد» تقلیل گرایانه است؛ به همین ترتیب فراموش نمودن نقش افراد در تولید و بازتولید هنجارهای اجتماعی و انتساب همه رفتار ریاکارانه صرفاً به ساختار موجود نیز ساده انگارانه به نظر می رسد (شکل شماره ۱).

شکل ۱. دوگانه فرد - ساختار

گیدنز در نظریه کنش-ساختار معتقد است: «کنش های همه ما از ویژگی های ساختی جوامع که در آن پرورش یافته ایم و زندگی می کنیم تأثیر می پذیرند. در عین حال، ما آن ویژگی های ساختاری را در کنش های خود باز می آفرینیم و تا حدی نیز تغییر می دهیم.» (صبوری، ۱۳۷۶)؛ پسندیده خو و زیباکلام (۱۴۰۲)، به نقل از چلبی (۱۳۸۵) نوشته اند که از منظر جامعه شناختی رابطه نظام آموزشی با توسعه از آن جهت قابل تأمل است که توسعه واقعی است فراهم آمده از مجموعه کنش های عقلانی و منطقی افراد جامعه و در این میان آموزش عامل بسیار مهمی است که با آن می توان به عقلانی کردن کنش ها و بهینه کردن رفتار و اعمال انسان ها پرداخت (پسندیده خو و زیباکلام، ۱۴۰۲، ۶). فراستخواه (۱۳۹۹) نیز برای حل این مشکل، آموزش مداوم، برنامه های توسعه فرهنگی و اجتماعی،

وضع قوانین خوب، تقویت اجتماعات محلی و نهادهای عمومی، ایجاد رفاه و فقرزدایی، توسعه سیاسی و اصلاح نهاد دولت را پیشنهاد داده است (فراستخواه، ۱۳۹۹). از طرفی سریع‌القلم (۱۳۹۷) نیز الگوی ژاپن را به‌عنوان تنها کشوری که توسعه‌یافتگی آن با تمرکز بر آموزش صورت گرفته معرفی نموده است؛ بنابراین سؤال اصلی این است که: علل رفتار ریاکارانه در جامعه ایران امروز چیست؟ و سؤال دیگر این است که چه الگویی برای اصلاح رفتار ریاکارانه قابل ارائه است؟

۲. پیشینه پژوهش

در پژوهش‌های متعدد، برای رفتار ریاکارانه، علت‌ها و در برخی موارد راهکارهایی نیز برشمرده‌اند. در اغلب ادبیات کهن ایران، که ادبیات اندرزنامه‌ای است، فرد ریاکار، علت تام و تمام این رفتار زشت و مورد مذمت و تقبیح است؛ درحالی‌که پژوهش‌های جدیدتر، علت‌های ساختاری بیشتر مورد تأکید قرار گرفته‌اند؛ در بخش مبانی نظری، به شرح مختصری از پژوهش‌ها و کوشش‌های صورت گرفته در راستای سؤالات اصلی این پژوهش می‌پردازیم.

۱-۲. مبانی نظری

شهبازی (۱۳۹۵)، ریا را عملی عامدانه به‌قصد فریب دیگران تعریف نموده است. انواری (۱۳۹۷، ۴) به نقل از ابن فارس (۱۴۰۴ هـ.ق) ریا را انجام کاری به انگیزه جلب توجه دیگران معنا نموده است؛ و نیز به معنای تظاهر و نشان دادن به غیر (انواری، ۱۳۹۷). لامرز، استپل و گالزکی (۲۰۱۱)^۱ ریاکاری را انجام همان رفتار یا فعالیتی که شخص خود انجام می‌دهد اما به‌واسطه انجام آن دیگری را مورد انتقاد قرار می‌دهد یا عمل به ادعای داشتن معیارها یا باورهای اخلاقی که رفتار خودشان با آن‌ها مطابقت ندارد، تعریف کرده‌اند؛ در روان‌شناسی اخلاقی، عدم پیروی از قوانین و اصول اخلاقی بیان‌شده توسط خود است. به گفته فیلسوف سیاسی بریتانیایی دیوید رانسیمان^۲ (۲۰۱۰)، انواع دیگر فریب

1. Lammers, staple & galinsky

2. Runciman, David

ریاکارانه عبارت‌اند از: ادعای داشتن اطلاعاتی که مدعی فاقد آن است؛ ادعای ثباتی که نمی‌تواند حفظ کند؛ ادعای وفاداری که وجود ندارد؛ ادعای هویتی که در اختیار ندارد. آنچه در این تعاریف مشترک به نظر می‌رسد، همانا عدم تطابق گفتار و رفتار است (جردن، سامرز، بلوم و راند^۱، ۲۰۱۷، ۱). ریاکاری عبارت است از ادعای معیارهای اخلاقی که رفتار خود فرد با آن مطابقت ندارد (وون گروندر، جائرینگ و اهل^۲، ۲۰۲۱، ۱). بنابراین، ریا را فاصله میان افکار، گفتار و رفتار فرد ریاکار که عامدانه و به قصد فریب دیگران انجام می‌دهد، تعریف نمود.

در فرهنگ دینی ایرانیان، چه در اوستا (کتاب مقدس زرتشتیان) و چه در قرآن (کتاب مقدس مسلمانان) ریاکاری مذمت شده است؛ شدت مذمت ریاکاری در قرآن بسیار بیشتر از سایر کتب آسمانی است (انواری، ۱۳۹۷؛ به نقل از مطهری). از آثاری چون «از کوچه رندان» (زرین‌کوب، ۱۳۹۴) «ریا و تزویر و انعکاس آن در اشعار جامی» (مرجع‌زاده، شریف‌پور و امیری خراسانی، ۱۳۹۶)؛ انعکاس ریا و تزویر در کلیات عبید زاکانی (اللهیاری، جلیلی و رضازاده ۱۳۹۹) نوستالژی اجتماعی در شعر فریدون مشیری (ستودیان و رجبی، ۱۳۹۵)، و «داستان ادبیات و سرگذشت اجتماع» شاهرخ مسکوب (۱۳۹۷)، تنها بخشی از آثار ادبی و تاریخی ایران هستند که درمندی‌شان را از رفتار ریاکارانه جامعه خود، آشکار کرده‌اند؛ باری، درگذر زمان این هشدارها برای کنترل رفتار ریاکارانه کافی نبوده‌اند.

از طرفی، برای درک جامع این وضعیت ناگزیر از پرداختن به مفهوم «ساختار» نیز هستیم. در میان مفاهیم موجود در علم مدیریت، «ساختار سازمانی»، برای توصیف و ایجاد ارتباط معنایی کافی به نظر نمی‌رسد؛ چراکه مهم‌ترین مؤلفه‌های آن پیچیدگی، رسمیت و تمرکز بوده، و فاقد عمق لازم چه در قسمت علت‌یابی و چه در قسمت ارائه راهکار اصلاحی به نظر می‌رسد. با مطالعه بین‌رشته‌ای و در میان مفاهیم جامعه‌شناسی، مفهوم مناسبی با عنوان «ساختار اجتماعی» یافت شد؛ بنابراین، «ساختار اجتماعی»، جایگزین «ساختار سازمانی» گردیده و کلیدواژه اولیه تحقیق در حین مطالعات بیشتر به آن تغییر یافت.

1. Jordan, Dommers. Bloom& Rand
2. Von Grundherr, Jauernig, and Uhl

۲-۲. ادبیات پژوهش

رفتار ریاکارانه در مقالاتی با رویکردهای مختلف مورد بحث قرار گرفته است. جائزینگ، یول و ولنتینو^۱ (۲۰۲۱، ۱) اخلاق سنتی و قرار دادن آن در برابر دنیای مدرن را علت اصلی رفتارهای ریاکارانه عنوان نموده‌اند؛ آنتون^۲ (۲۰۱۸، ۳) در تحقیق خود به این نتیجه رسید که تغییرات سریع فناوری و گستردگی غیرقابل اجتناب حاصل از آن اهداف، ارزش‌ها و هنجارها را هم می‌تواند با خود تغییر دهد. مژودی، پریلو و مارگاس^۳ (۲۰۲۰، ۲)، تقویت هنجارهای ریاکارانه را عامل افزایش رفتار ریاکارانه می‌دانند. وون گروندر، جائزینگ و اهل (۲۰۲۱، ۱) به نهادها و سازمان‌ها هشدار دادند که اگر مجازات رسمی یا غیررسمی از محکومیت اخلاقی پیروی نکند، مشکل‌ساز است. به عبارت دیگر، نگاه به ظاهر اعمال بدون توجه به عمق قضایا به سستی روابط اجتماعی خواهد انجامید. به این ترتیب، وقتی ترسیم مرز بین عمل عقلانی و غیرعقلانی سخت می‌شود، توافق گسترده بر روی اخلاقیات بدون شفاف‌سازی، احتمال وقوع رفتارهای ریاکارانه را افزایش می‌دهد؛ کیخا (۱۴۰۲) نیز از ایران چندفرهنگی متشکل از اقلیت‌های مختلف قومی می‌گوید که با توجه به شرایط فرهنگی آن روزهای جهان اسلام که با حاکم شدن نقل‌گرایی، ظاهرگرایی، حدیث‌گرایی و جبرگرایی و به حاشیه رانده شدن عقل‌گرایی رو به وخامت می‌رفت (کیخا، ۱۴۰۲، ۲۸)؛ انواری (۱۳۹۷، ۱)، تعارض و تضاد میان ارزش‌های جامعه غیررسمی با ارزش‌ها و ایدئولوژی رسمی به عنوان عامل سطح کلان رفتار ریاکارانه می‌داند که تحت عنوان دوگانگی ارزشی و هنجاری از آن نام برده است؛ کاشف و عبدالمهی (۲۰۱۹، ۱) نیز وجود هنجارهای ریاکارانه را به ویژگی حسادت در افراد و علاقه کم ایشان به درگیری مثبت در امور مربوطه نسبت دادند. همچنین، بابو، روک و رینری^۴ (۲۰۱۹، ۱) پیامدهای رفتارهای ریاکارانه در شرکت‌ها یا نشانه‌های شرکت‌های ریاکار را، افراد شاغل در آن‌ها می‌داند که علاقه‌ای به مشارکت اجتماعی داوطلبانه ندارند.

1. Jauernig, Uhl, and Valentinov
2. Anton
3. Mauduy, Priolo, and Margas
4. Babu, De Roeck, and Raineri

هادوی نژاد، دانائی فرد، آذر، و خائف الهی (۱۳۸۹) معتقدند که ماکیاولی گری زیاد (مدیران و کنشگران اولیه)، تأیید ساختار و نبود سد و مانع (در برابر هنجارهای ریاکارانه)، احساس بی‌عدالتی در بین دیگران (کنشگران ثانویه و افراد سالم) و در نظر داشتن منافع متقابل خود با دیگر اعضای سازمان (همه اعضا)، سازش روانی نانوشته‌ای به وجود می‌آورد. افراد که ریاکاری را کاملاً احساس می‌کنند، حتی جدی‌ترین نقدها را به صورت کنایی و در لفافه می‌گویند و در نتیجه اغلب انتقادهای کند و بی‌اثر می‌شوند (هادوی نژاد، دانائی فرد، آذر، و خائف الهی، ۱۳۸۹، ۴۲). ایشان در تحقیق دیگری در همین زمینه سه متغیر جو سکوت، ارتباطات بین فردی سیاسی و ضعف قانونی-نظارتی را پیشایندهای رفتار منافقانه و سکوت سازمانی و زوال اعتماد بین فردی را از پیامدهای آن به حساب آورده است (هادوی نژاد و بهارلویی، ۱۳۹۴، ۱۵). دی گروت، جودیث و استگ^۱ (۲۰۰۹، ۲۴) نقش آگاهی، مسئولیت و هنجارها را از جهت بررسی جایگاه مجازات در ساختار سازمانی، در مدل فعال‌سازی هنجارها مورد توجه قرار دادند. عیدوزهی و ناستی زائی (۱۳۹۹، ۱۶) که به بررسی رفتار ریاکارانه در مدارس پرداخته‌اند علت آن را خودشیفتگی مدیر و البته سکوت معلمان می‌دانند. کلیچ اوغلو، کلیچ اوغلو و فلچر^۲ (۲۰۱۹، ۱۱) در تحقیقی در مدارس ترکیه، نشان داد که برداشت معلمان از مشروعیت سازمانی و رهبری اخلاقی مدیران، به طور معنادار، هم به صورت مستقیم و هم غیرمستقیم با درک آن‌ها از رفتار ریاکارانه در ارتباط است.

در دسته پژوهش‌هایی که راهکار اصلاحی ارائه داده‌اند، رستگار، شول و شرفی (۱۳۹۷) استقرار نظام ارزیابی عملکرد مناسب و ایجاد جو مناسب را شرط لازم و کافی برای اصلاح هنجارهای ریاکارانه می‌دانند (رستگار، شول و شرفی، ۱۳۹۷، ۲۱)؛ کریستین^۳ (۲۰۱۴، ۱۹) راهبردهای اجتناب از متخلفان یا افشای ایشان (ریاکاران) را مورد ارزیابی قرار داده است. او اجتناب از ریاکاران را دارای کارایی و اثربخشی بالاتری ارزیابی نموده است. همچنین، تعداد و تراکم جمعیت و میزان وسوسه در جامعه برای غلبه بر

1. De Groot, Judith I. M& Steg
2. Kilic,og` lu, Kilic,og` lu & Fleture
3. Christen

ریاکاری را بسیار حیاتی شمرده است؛ کیخا(۱۴۰۲) در پژوهش خود فارابی را چیزی شبیه مفهوم یک کنشگر مرزی معرفی می‌کند که تلاش دارد برای جامعه فاصله گرفته از عقلانیت، تدبیری مناسب بیندیشد؛ انواری (۱۳۹۷) راه برون‌رفت از آسیب تظاهر را اصالت دادن به راستی و درستی و نهادینه شدن صداقت در گفتار و رفتار در مناسبات ساختاری می‌داند، به‌گونه‌ای که جامعه‌ی غیررسمی نه در زبان، بلکه در عمل تظاهر و نفاق را نفی کند. با این وجود، اشگرف و امیری (۱۳۹۷)، به این نتیجه رسید که اصلاح رفتارها از طرق فردی و روان‌شناسی نسبت به روش ساختاری مؤثرتر است (اشگرف و امیری، ۱۳۹۷، ۱). به همین دلیل، بدیل‌هایی مثل سیستم‌گزینش را در رأس پیشنهادهای خود ارائه داده است.

از طرفی، بین پژوهش‌های متمرکزتر در امر آموزش، سریع‌القلم (۱۳۹۷) آموزش اصلاح باورهای افراد جامعه را لازمه تغییرات توسعه‌گرا می‌داند (سریع‌القلم، ۱۳۹۷)؛ معدن‌دار آرنی، امانی طهرانی و سرخابی (۲۰۲۳) سندهای بالادستی آموزش و پرورش و در رأس آن‌ها سند تحول بنیادین را دچار آرمان‌گرایی اهداف، تمرکزگرایی و شعارگرایی و سیاست‌زدگی می‌دانند (معدن‌دار آرنی، امانی طهرانی و سرخابی، ۲۰۲۳، ۱۸). در بررسی آن‌ها مغفول ماندن موضوعات مهمی مانند خلاقیت، مدارا، دموکراسی، حقوق شهروندی و آزادی و همین‌طور آموزش‌های مهمی چون تربیت جنسی، آموزش کودکان استثنایی و آموزش محیط‌زیست، در این سند کاملاً مشهود است (معدن‌دار آرنی، امانی طهرانی و سرخابی، ۲۰۲۳، ۱۸). همچنین، پایین بودن رتبه ایران در آزمون‌های بین‌المللی، آزمون خواندن و نوشتن و آزمون محاسبات ریاضی یک‌فاصله معنی‌دار میان چشم‌انداز و کارنامه موجود (فاصله ادعا و عملکرد) را نشان می‌دهد که باید اصلاح شود.

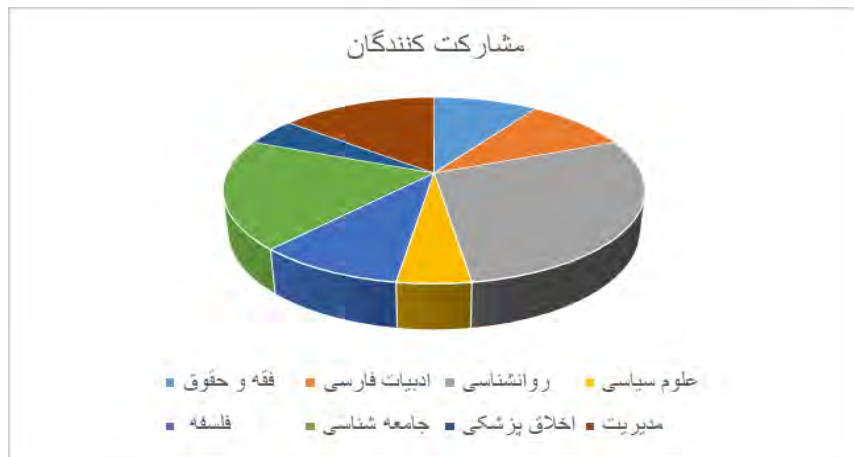
۳. روش پژوهش

پارادایم این پژوهش انتقادی است. بر مبنای پیاز پژوهش ساندرز^۱ (۲۰۱۶)، فلسفه تحقیق در بخش علت‌یابی، تفسیرگرایی و در بخش ارائه الگو، عمل‌گرایی است. توسعه نظری تحقیق از

1. Sanders research onion

طریق استدلال قیاسی و استقرایی انجام شده است (بدیعی، مهرانی، دیده‌خانی و سمیعی، ۱۳۹۹). داده‌ها با رویکرد کیفی، تحت راهبرد تحلیل مضمون از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه‌های عمیق نیمه‌ساختاریافته و همچنین مصاحبه‌های منتشرشده در منابع معتبر گردآوری شد. نمونه‌گیری به‌صورت غیر تصادفی و هدفمند و به شیوه گلوله‌برفی که مناسب برای نمونه‌گیری در جامعه‌ای با ویژگی خاص است (مسعودی‌فر، مصلی‌نژاد و عزیزی، ۱۴۰۰) انجام‌گرفته است. کدگذاری متون تا ۲۱ مورد ادامه یافت هرچند، کدگذاری پس از ۱۲ امین مورد به اشباع (کفایت) نظری رسید و پس از آن کد جدیدی به دست نیامد.

در این پژوهش، با توجه به پیچیدگی‌ها و چندوجهی بودن موضوع تحقیق، برای به دست آمدن فهمی بین‌رشته‌ای که کاربرد نظریه نهایی را تسهیل خواهد کرد، از بین افراد مطلع، ۲ متخصص فقه و حقوق، ۲ متخصص زبان و ادبیات فارسی، ۶ متخصص روان‌شناسی، ۱ متخصص علوم سیاسی، ۲ متخصص فلسفه، ۴ جامعه‌شناس، ۱ متخصص اخلاق پزشکی و ۳ متخصص مدیریت، انتخاب (شکل ۲) و جامعه مشارکت‌کنندگان با مشخصات به شرح جدول شماره (۱) تشکیل شد.

شکل ۲. مشارکت‌کنندگان

جدول ۱. مشخصات مشارکت‌کنندگان

ردیف	جنسیت	سابقه کار (به سال)	سمت	تخصص
۱	آقا	۲۰	دانشیار	فقه و حقوق
۲	خانم	۴۰	استادیار	فقه اسلامی
۳	آقا	۲۸	پژوهشگر	روان‌شناسی
۴	آقا	۲۵	هیئت علمی	روان‌شناسی
۵	آقا	۱۸	روان‌پزشک	روان‌شناسی
۶	آقا	۲۰	روان‌شناس	روان‌شناسی
۷	خانم	۱۹	روان‌پزشک	روان‌شناسی
۸	آقا	۱۵	پژوهشگر	روان‌شناسی
۹	خانم	۲۰	هیئت علمی	جامعه‌شناسی
۱۰	آقا	۲۵	پژوهشگر	جامعه‌شناسی
۱۱	آقا	۳۳	استاد	انسان‌شناس
۱۲	آقا	۳۰	استاد	جامعه‌شناس
۱۳	آقا	۴۰	استاد	علوم سیاسی
۱۴	آقا	۳۰	استادیار	ادبیات
۱۵	آقا	۲۴	استاد	ادبیات
۱۶	آقا	۲۱	پژوهشگر	فلسفه
۱۷	آقا	۴۰	پژوهشگر	فلسفه
۱۸	آقا	۲۰	پژوهشگر	اخلاق پزشکی
۱۹	آقا	۲۵	دانشیار	مدیریت
۲۰	آقا	۲۵	دانشیار	مدیریت
۲۱	خانم	۲۰	دکتری	مدیریت

مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی

۱۰۲

دوره ۱۶، شماره ۱
زمستان ۱۴۰۲
پیاپی ۶۱

فرایند پژوهش با استفاده از رویکرد شش مرحله‌ای براون و کلارک^۱ (۲۰۰۶) به انجام رسید (مسعودی فر، مصلی نژاد و عزیزی، ۱۴۰۰). در مرحله اول واژه‌های فارسی معادل کلیدواژه «ریا» شامل «چاپلوسی»، «تظاهر»، «تملق»، «تزویر»، «نفاق» و کلمه هیپوکریسی^۲ در انگلیسی برای جست‌وجو در ادبیات موضوع تعیین شد. کلیدواژه‌ها در ابتدای تحقیق، عبارت بودند از: اصلاح ساختار سازمانی، آموزش و پرورش و ریاکاری. در

1. Braun & Clarke

2. Hypocrisy

مرحله دوم کدهای اولیه بر مبنای یافته‌های ادبیات موضوع شناسایی شد. در مرحله سوم، کلیدواژه‌های جدید بر مبنای کدهای اولیه شناسایی شد و این چرخه تا کفایت (اشباع) نظری ادامه یافت. این کلیدواژه‌ها عبارت‌اند از: ساختار اجتماعی، کنشگران مرزی، رفتارهای ریاکارانه و آموزش و پرورش. در مرحله چهارم مضامین پایه شناخته شد و در مرحله پنجم از روش شبکه مضامین برای رسیدن به مضامین سازمان‌دهنده و مضامین فراگیر استفاده شده است. مضامین به صورت نقشه‌های شبکه، رسم و مضامین برجسته هر یک از این سه سطح همراه با روابط میان آن‌ها نشان داده شد تا تصور وجود هرگونه سلسله‌مراتب در میان آن‌ها از بین برود. طراحی چارچوب بر مبنای مضامین سازمان‌دهنده پژوهشگر انجام شده است. چهارچوب پیشنهادی پژوهشگران به انضمام سایر یافته‌های پژوهش برای خبرگان همکار در مطالعه تشریح و نظرات ایشان اخذ شد. دریافت نظرات خبرگان بعضاً اصلاحاتی در چارچوب و نتایج جانبی پژوهش داشت که پژوهشگران آن‌ها را در کار خود اعمال و مجدداً به گروه خبرگان ارائه نمودند. در دور دوم، این نتایج مورد تأیید قرار گرفته است. در نهایت، در مرحله ششم، برای کنترل اعتبار یافته‌ها از راهبرد بازبینی همتایان^۱ استفاده شد. به این منظور، یافته‌ها در اختیار ۲ عضو هیئت علمی و ۲ دانشجوی دکتری غیرمشارکت‌کننده در پژوهش با تجربه انجام پژوهش کیفی، قرار گرفت و داده‌ها و روش تجزیه و تحلیل مورد تأیید ایشان قرار گرفت. به منظور اجرای فرایند کدگذاری گردآوری، تجزیه و تحلیل و تفسیر داده‌ها به صورت دستی انجام گرفت. بر اساس رویه مشخص پس از خوانش مداوم و رفت و برگشت در متن مقالات، مضامین پایه (مفاهیم کلیدی) احصا شد. سپس با مقایسه مداوم مضامین پایه به عنوان مضامین فرعی بر اساس وجوه اشتراك و افتراق با یکدیگر ادغام و در يك سطح بالاتر مضامین پیش سازمان‌دهنده به عنوان مضمون‌های اصلی طبقه‌بندی شدند. مضامین پیش سازمان‌دهنده نیز برحسب شباهت‌ها و تفاوت‌ها دسته‌بندی، و طبقه مضمون فراگیر به عنوان مضمون‌های محوری را شکل دادند. مضامین اصلی و فرعی از رونوشت مصاحبه‌ها استخراج شدند تا زمانی که همه پژوهشگران بر این موضوع توافق کردند که مضمون‌هایی بیشتری از داده‌ها نمی‌توان

استخراج کرد. به هر حال، محمدیون، سمیعی، شجاعی و پقه (۲۰۲۲، ۱۰) به نقل از آرلی و پارکر^۱ (۲۰۱۳، ۱) اظهار داشتند که مفهوم اشباع به نقطه‌ای که در آن ایده‌های جدیدی پدیدار نمی‌شوند اشاره نمی‌کند، بلکه به این معناست که مقوله‌ها به طور کامل در نظر گرفته شده‌اند و تنوع بین آن‌ها توضیح داده می‌شود و روابط بین آن‌ها مورد آزمایش و تأیید قرار گرفته است تا بتوان نظریه‌ای را پدید آورد. این مرحله اتقان یافته‌ها و مورد تأیید پژوهشگران است (اشباع یا کفایت نظری).

۴. یافته‌ها

مضامین اصلی و فرعی در سه موضوع محوری عاملیت ساختار (ساختار اجتماعی موجود)، عاملیت فرد (کنش‌های فردی موجود) در بخش علل رفتار ریاکارانه و نهایتاً کنشگران مرزی و اقدامات قابل پیگیری و اقدام در بخش الگوی اصلاحی رفتار ریاکارانه، به شرح جداول شماره (۲) الی (۷) ارائه شده است.

جدول ۲. ساختار اجتماعی موجود

موضوع	ردیف	مضمون اصلی (مقوله)
ساختاری اجتماعی موجود	۱	انحصار دولتی (سازمانی)
	۲	تفکر اقتدارگرایی برخی مدیران
	۳	مدیریت سنتی برخی مدیران
	۴	خودکامگی برخی مدیران
	۵	استفاده ابزاری برخی مدیران از دین
	۶	احساس بی‌عدالتی

۴-۱. مضمون محوری اول، ساختار اجتماعی

ساختار اجتماعی شامل شش مضمون اصلی استخراج شده شامل انحصار سازمانی، تفکر اقتدارگرایی برخی مدیران، مدیریت سنتی برخی مدیران، خودکامگی برخی مدیران، استفاده

ابزاری برخی افراد از دین، احساس بی‌عدالتی است که در قالب ۳۳ مفهوم کدگذاری شده است. در ادامه به مفاهیم اصلی مربوط به هر مقوله اشاره می‌گردد.

جدول شماره (۳) به اطلاعات جزئی‌تری از جمله مضمون‌های فرعی یا همان مفاهیم اولیه اشاره می‌کند. هر یک از این مضمون‌ها پس از بازبینی مکرر و استفاده از افرادی که در این تحقیق مشارکت نکرده بودند، مشاهده‌گران مستقل، درون دسته‌های مربوطه قرار گرفته‌اند.

جدول ۳. مضمون‌های فرعی و اصلی ساختار اجتماعی موجود

مضمون اصلی (مقوله)	مضمون‌های فرعی (مفاهیم)
انحصار دولتی (سازمانی)	تمرکز قدرت در سازمان، رفتار اقتدارگرایانه برخی مدیران با افراد، کنترل برخی فعالیت‌ها برای کسب جایگاه و اعتبار اجتماعی، تحت تأثیر قرار دادن رفتار افراد (برای رسیدن به سطوح مختلفی از نیازها)، (احتمال) به وجود آمدن برخی ائتلافات سلبی علیه وضع موجود، وجود برخی سیکل‌های معیوب انتقال قدرت در سازمان.
تفکر اقتدارگرایی برخی مدیران	معرفی خود به‌عنوان تنها راه حقیقت، ضعف برخی ارزش‌های اخلاقی و سنت‌ها در برخی مدیران، وجود تئوری توهم توطئه در برخی مدیران، از بین رفتن شوق مشارکت، ناتوانی برخی مدارس در تربیت و پرورش، ایجاد هزینه‌های زیاد مالی و انسانی.
مدیریت سنتی برخی مدیران	تعلقات تاریخی و تجربی و ایدئولوژیک برخی مدیران، عدم همراهی سیستم مدیریت بعضی مدیران با نظریه‌های نوین مدیریت و ارتباطات
خودکامی برخی مدیران	حیثیتی کردن امر سیاست، بی‌استفاده گذاشتن تجارب نخبگان، وجود برخی گروه‌های رانت، عوام‌گرایی ابزاری (استفاده ابزاری از عوام)، نداشتن اولویت‌های منطقی.
استفاده ابزاری برخی مدیران از عقاید دینی	معیار قرار دادن ارزش‌های عقیده‌ای برای اعطای حقوق اجتماعی به افراد، توسط برخی مدیران (مثلاً مصاحبه‌های استخدای)، قدرت گرفتن برخی افراد متظاهر به دین.
احساس بی‌عدالتی	احساس بی‌اعتنایی نسبت به حساسیت‌ها، احساس بی‌اثر بودن، افزایش نابرابری، عدم شفافیت.

۴-۲. مؤلفه‌های مضمون محوری دوم، عاملیت فرد (کنش‌های رفتاری موجود)

اگر عاملیت فرد (کنش‌های رفتاری موجود) را متغیر محوری در نظر بگیریم، سه مضمون اصلی و مفاهیم اولیه به همراه مضمون‌های اصلی در جدول شماره ۴ و مضامین اصلی و فرعی آن در جدول شماره ۵ قابل مشاهده است:

جدول ۴. مضمون‌های اصلی محور کنش‌های رفتاری موجود

موضوع	ردیف	مضمون اصلی
عاملیت فرد	۱	تسامح (سهل‌گیری) با رفتار ریاکارانه
	۲	نفی فردیت
	۳	زمینه‌های تاریخی

جدول ۵. مضمون‌های اصلی و فرعی عاملیت فرد (کنش‌های رفتاری موجود)

مضمون اصلی	مضمون‌های فرعی
تسامح (سهل‌گیری) با رفتار ریاکارانه	کارایی ریا، قدردانی از ریاکاران، فرار از مسئولیت، تظاهر به دین‌داری، حساس نبودن به مسائل مهم اجتماعی، عدم توجه به خلق ارزش افزوده در بین دانشگاهیان، رسیدن به امکانات مادی بیشتر
نفی فردیت	تلاش برای یکسان کردن همه افراد و در نظر نگرفتن تفاوت‌های شخصی و گرایش‌ها و علایق.
زمینه‌های تاریخی	وجود ضرب‌المثل‌ها و شعرهای فراوان محافظه‌کارانه، ناامنی به دلیل هجوم اقوام غارتگر در طول تاریخ، استفاده ابزاری برخی افراد از آموزه‌های دینی، اقتدارگرا بودن برخی مدیران، فاصله گرفتن برخی افراد از عقلانیت-سادگی و آرامش، عدم علاقه برخی مدیران به گفت‌وگو، نیاز شدید برخی مدیران به بقا مدیریت خود، ضعف بخش خصوصی، دیوانسالاری سنتی، مدرنیزاسیون دیوان‌سالار.

۳-۴. خلاصه نتایج مربوط به سؤال اصلی دوم (مضمون‌های اصلی کنشگران مرزی)

سؤال اصلی دوم، الگوی اصلاحی برای ساختارهای اجتماعی با توجه به نهاد آموزش برای رفتار ریاکارانه چه می‌تواند باشد؟ با توجه به مطلوبیت نظریه کنشگران مرزی برای اصلاحات، از همین نام جهت مضمون محوری اصلاحی بهره گرفته شد. این محور، شامل ۸ مضمون اصلی است؛ این مضمون‌ها عبارت‌اند از: آموزش مؤثر فلسفه اخلاق و حقوق بشر و قرار دادن آن‌ها در سرفصل‌های دروس، ایجاد فضا برای روان‌شناسان متخصص، اجماع برای کنش‌های مدنی کارآمد، اجرای اصل شایسته‌سالاری و تخصیص منابع شایسته به نهاد آموزش، استفاده از دستاوردهای مدیریت دانش، ناامید نشدن از اعاده سرمایه اجتماعی، ایجاد بسترهای مدرنیته با استفاده از هر فرصتی. در جداول شماره (۶) و (۷) امکان مشاهده مضمون‌های اصلی و فرعی وجود دارد.

جدول ۶. مضمون‌های اصلی کنش مرزی برای اصلاح آموزش

موضوع	ردیف	مضمون اصلی
کنشگری مرزی	۱	ایجاد فضا برای روان‌شناسان
	۲	آموزش اخلاق
	۳	کنش‌های مدنی
	۴	اصل شایسته‌سالاری
	۵	ترویج ارزش‌های حقوق بشری
	۶	اعاده سرمایه اجتماعی
	۷	مدیریت دانش
	۸	بسترسازی برای مدرنیته

جدول ۷. مضمون‌های اصلی و فرعی کنشگران مرزی

مضمون اصلی	مضمون‌های فرعی
آموزش فلسفه اخلاق	تقییح ریا از همان کودکی، نهادینه‌کردن اصول اولیه اخلاقی، دوران‌دیشی، تأکید بر عبودیت خداوند در همه حالات، ثبات‌گفتاری و رفتاری، آموزش گفت‌وگو.
ایجاد فضا برای روان‌شناسان	جبران کمبود اعتمادبه‌نفس، احساس کم‌شدن خودکارآمدی، پوچ‌گرایی پنهان، غرور و تکبر، عادت به تبلی و افسرده‌خویی، توهم‌گرایی، بی‌تجربگی، مهارت‌های زندگی، واردکردن یک شوک بزرگ به فرهنگ خودی، آموزش هوش هیجانی، تزریق آگاهی اجتماعی، انگیزه ریا به اقتضای سن.
سعی به اجماع برای کنش مدنی	افزایش هزینه‌های رفتار ریاکارانه، مواجهه جدی در نهادهای صنفی، از خودگذشتگی برای تغییر گفتمان، حمایت از نقش بیشتر زنان در سازمان.
اجرای اصل شایسته‌سالاری در آموزش	رد صلاحیت مدیران متهم به ریاکاری، شفافیت، اجماع، اجرای نظام پاداش و مجازات، اعتباریابی اشخاص مطابق شایستگی
مدیریت دانش	ارتباط دادن حوزه‌های مختلف به یکدیگر
اعاده سرمایه اجتماعی	فرسایش سرمایه‌های اجتماعی، وجود قابلیت‌های مشارکت در جامعه، بازبینی نحوه تعامل با سرمایه‌های انسانی، حمایت از فعالان اقتصادی و اجتماعی مستقل، آشنایی و ترمیم شکاف بین سازمان‌ها و جامعه.
آموزش ارزش‌های حقوق بشری	برقراری ارتباط مناسب بین افراد و مدیریت سازمان‌ها، پذیرش و مشورت مدیریت سازمان با صنوف، شنیدن صدای کارکنان توسط مدیریت سازمان، تقویت نهادهای مدنی، توجه کافی به اقلیت در سازمان، نظرخواهی از همه ذی‌نفعان در اصلاح قوانین و ساختارها، آشنایی عموم مردم با حقوق خود،
بسترسازی برای مدرنیته	سرمایه‌گذاری و هزینه‌های مناسب تبلیغاتی، به‌کارگیری افراد خلاق و بادانش و نوآور، مقدم بودن ساختار بر قانون، جانشین‌پروری

۵. بحث بر محور زمینه‌های ایجاد رفتارهای ریاکارانه

سؤال اصلی اول: علل کثرت وجود رفتار ریاکارانه چیست؟

۵-۱. محور اول، ساختار اجتماعی

کنش‌هایی که منجر به رفتار ریاکارانه می‌شوند، متأثر از عواملی هستند که در قالب ۶ مضمون اصلی درون محور ساختار اجتماعی توضیح داده می‌شوند.

مضمون اول، انحصار دولتی (سازمانی). دولت‌ها با آگاهی از نظریه سلسله‌مراتب نیازهای مازلو و به‌وسیله سازمان‌های خود، نیازهای اولیه انسانی را تحت انحصار خود گرفته و درباره سایر نیازها نیز این سیطره را حفظ می‌کنند تا افراد را به خود وابسته نمایند. نتایج فوق با یافته‌های سریع‌القلم (۱۴۰۰)، یادداشت تلگرامی انصاف نیوز) همسو است.

مضمون دوم، تفکر اقتدارگرایی برخی مدیران: برخی مدیران با هدف یکسان‌سازی ارزش‌های همه افراد در جهت ارزش مشخص خود، فردیت را نفی نموده و با اعمال قدرت و به‌کارگیری روش‌های مستقیم در آموزش، ضمن ایجاد مقاومت، هزینه‌های تولید قدرت را بالا می‌برند. با این اقدام هنجار ریاکارانه تولید می‌کنند. نتایج فوق با یافته‌های مئودی، پریلو و مارگاس (۲۰۲۰، ۱) همسو است.

مضمون سوم، سبک سنتی برخی مدیران. مقابله با مدرنیته و تأکید بر بعضی ارزش‌های سنتی که با جهان مدرن سازگاری ندارد، لختی‌ای که در افراد وجود دارد را به سیستم منتقل می‌نماید و چون آن ارزش‌ها، باورها، هنجارها و قوانین گذشته نمی‌تواند با زیست‌جهان مدرن همراهی نماید، موجب بروز و ظهور برخی رفتار ارادی یا غیرارادی ریاکارانه در افراد جامعه می‌شوند. نتایج فوق با یافته‌های انواری (۱۳۹۷، ۲۲)، جانرینگ، یول و ولتینو (۲۰۲۱، ۱) همسو است.

مضمون چهارم، خودکامگی برخی مدیران. خودکامگی یعنی نظرات متخصصان و کارشناسان را بدون دلیل موجه و علمی رد کردن؛ همین‌طور از تجارب گذشته درس نگرفتن. مصداق این موضوع در آموزش و پرورش آنجا است که با توجه به ضعف اسناد بالادستی، سند جایگزین مناسب به‌جای آن تعریف نشده است. سند تحول بنیادین فاقد واقع‌نگری و جامعیت لازم است (نعمتی و غفاریان پناهی، ۱۳۹۷، ۹). همین‌طور کاربرد برخی واژه‌ها مانند «حیات طیبه» فاقد معنای درست آن است (آیت‌اللهی، ۱۴۰۱).

مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی

۱۰۸

دوره ۱۶، شماره ۱
زمستان ۱۴۰۲
پیاپی ۶۱

مضمون پنجم، استفاده ابزاری برخی مدیران از دین. هرچند در منابع دینی، ریا علت از بین رفتن اعمال نیکو معرفی شده و ریاکاران به مراتب بدتر از کافران معرفی شده‌اند و در میان دانشمندان دینی، غزالی در باب ریا علل پیدایش، نشانه‌ها و راه‌های درمان آن نکات ارزشمندی آورده است اما در میان مدیران برخی دین را ابزار می‌نمایند تا از آن برای آزار و تجاوز به دیگران استفاده نمایند (شهبازی، ۱۳۹۵). این موضوع وقتی امکان وقوع دارد که برداشت عمومی از دین به یک برداشت ظاهری و بدون توجه به فلسفه آن تقلیل یابد. بنابراین، لزوم توجه به اخلاق که تمام دین‌ها برای گرامیداشت آن آمده‌اند، مورد توجه است. مضمون ششم، احساس بی‌عدالتی. رویکرد از بالا به پایین دولت و افزایش فقر مادی و عدم شفافیت در برخی سازمان‌ها، بخش زیادی از ایرانیان را مجاب کرد که در روند جاری مؤثر نیستند و کاری نمی‌توانند بکنند. در نتیجه انگیزه و حساسیت برای انجام کارهای داوطلبانه اجتماعی، که یکی از نشانه‌های جامعه سالم است، کم شده است. به این ترتیب، احساس بی‌عدالتی به رفتار و هنجار ریاکاری منجر می‌شود. این نتایج با یافته‌های فراستخواه (۱۴۰۰)، کلیج‌اوغلو، کلیج‌اوغلو و هم‌رسلی فلیچر (۲۰۱۹، ۱۳)، بابو، روک و رینری و دیگران^۱ (۲۰۲۰، ۶) همسو است.

۵-۲. بحث برای مضمون محوری دوم، عاملیت فرد (کنش‌های رفتاری موجود)

در یک جامعه تعهدهای اخلاقی و انسانی هیچ‌گاه نباید از اعتبار ساقط شوند. چه بسا کنشگران و اصلاحگران به این سبب به آنچه می‌خواسته‌اند دست نیافته‌اند که در آن جامعه اهمیت هنجارهای اجتماعی برای مردم جامعه به اندازه کافی معلوم نشده است. آنچه با این عنوان می‌شناسیم، شامل رفتار رایج مردم جامعه در ارتباط با ریا است که شامل مضمون‌های زیر است.

مضمون اصلی اول، تسامح (سهل‌گیری) با رفتار ریاکارانه. پشتوانه ذهنی سهل‌گیری درباره مشاهده رفتار ریاکارانه، ایده بده‌بستان است. به نظر می‌رسد از آنجاکه هنجارهای اخلاقی در جامعه تضعیف شده‌اند، آموزش نیز در تشدید و تقویت این تسامح ویرانگر نقش کلیدی داشته است. این نتایج با یافته‌های والدسولو و دستنو^۲ (۲۰۰۷، ۲) و هادوی نژاد، دانائی فرد، آذر و خائف‌الهی (۱۳۸۹، ۱۹) همسو است.

1. Babu, De Roek, Raineri & others
2. Valdesolo and DeSteno

مضمون اصلی دوم، نفی فردیت. در محور ساختار اجتماعی اقتدارگرایی برخی مدیران به دنبال شبیه کردن همه افراد به یکدیگر هستند. اگر مردم یک جامعه این موضوع را درک نکنند، به صورت ناآگاهانه سرباز تمامیت‌خواهی خواهند بود. این موضوع برای مردمی که به اکثریت و ارزش‌های آن (غالب) تعلق دارند، احتمال وقوع بیشتری دارد. چون ظاهراً و به طور عملی در کوتاه‌مدت حافظ منافع ایشان خواهد بود. به طور کلی، آموزشی که بخواهد همه را ملزم به برخی ارزش‌های خاص، شامل عقیده خاص، لباس خاص، اعمال و رفتار خاص و گرایش خاص نماید، خروجی اش رفتار ریاکارانه خواهد بود. منع اجازه تدریس زبان مادری در آموزش و پرورش - به رغم تصریح آن در قانون اساسی - به صورت تاریخی، تنها یکی از محدودیت‌های نفی فردیت در آموزش است. این نتایج با یافته‌های کهنه‌پوشی، مهرآئین، کاشانی، نوابخش و قدیمی (۱۴۰۰، ۱) همسو است.

مضمون اصلی سوم، جبر (زمینه‌های) تاریخی. سرزمین ایران شاهد جنگ‌ها، خونریزی‌ها و تسلط غیر ایرانیان بر آن به مدت قرن‌های طولانی است. مردم نیز به سبب استبدادی بودن رویه غالب حکومت‌ها، برای حفظ و ارتقای امنیت خود، ناچار به انجام رفتاری در جهت کسب رضایت صاحبان قدرت بوده‌اند. وجود ضرب‌المثل‌های فراوان و اشعاری پر از کنایه و ایهام در فرهنگ فارسی همچون «زبان سرخ سر سبز بر باد می‌دهد»، «خواهی نشوی رسوا هم‌رنگ جماعت شو» و یا «آسمان همه‌جایش یک رنگ است» که دعوت به رفتار محافظه‌کارانه می‌کند دال بر این موضوع است. این نتایج با یافته‌های انواری (۱۳۹۷، ۱۶) همسو است.

۳-۵. پاسخ به سؤال اصلی دوم، بحث بر محور سوم اقدامات (کنشگران مرزی)

درباره اقدامات اصلاحی برای تغییر در ساختار اجتماعی تجربه‌های مختلفی در دنیا وجود دارد، لیکن در جامعه ایران، برای ایجاد تغییرات اصلاحی در ساختارها، نیاز به فعالیت افراد خاصی داریم که ایشان را به نام کنشگران مرزی (مضمون محوری سوم) می‌شناسیم. همان‌طور که گفته شد، ۸ مضمون اصلی از ۵۰ مضمون فرعی به دست آمد.

مضمون اصلی اول، آموزش فلسفه اخلاق. آموزش از کودکی با پشتوانه فلسفه اخلاق که منافع بلندمدت را با منافع کوتاه‌مدت تعویض می‌کند. آموزش این مسئله که بهترین قاضی درباره رفتار شخصی، خودمان هستیم و قضاوت‌های دیگران نباید مبنای تغییر رفتار

ما باشند. بنابر توصیه غزالی، عبادت در خلوت و به‌دوراز انظار دیگران باشد. اخلاق گفت‌وگو را به‌عنوان یک هنر فراگیریم تا در روابط با هم کمتر به استفاده از نقاب احتیاج داشته باشیم. همین‌طور در شرایط موجود باید تفاوت میان دین و اخلاق را درک کنیم؛ و البته دین را هم یک سری احکام فقهی خشک، صرفاً به خاطر لذت بردن از خوب ارزیابی شدن در نزد دیگران، معنا نکنیم. نتایج با یافته‌های وون گروندر، جائزینگ و اهل (۲۰۲۱)، لیندنبرگ، استگ، میلوانوویچ و اسکپیر^۱ (۲۰۱۸، ۱۲) همسو است.

مضمون اصلی دوم، ایجاد فضا برای روان‌شناسان متخصص. با توجه به آنچه در ادبیات مشاهده کردیم، حسادت، احساس تضعیف حس خودکارآمدی، تقدیرگرایی، ترس از طرد شدن از گروه‌های اجتماعی، اعتمادبه‌نفس پایین، بی‌پرسی و بی‌فلسفگی، تکبر، باورهای ناکارآمد، اثرات روانی فقر تاریخی و توهم‌خویی از مهم‌ترین چالش‌های روانی مؤثر در شکل‌دهی و تقویت هنجارهای ریاکارانه شمرده می‌شوند. هرچند درباره رفتار ریاکارانه، ضعف کاربرد نظریه‌های جامعه‌شناسی و جایگزینی آن با نظریه‌های روان‌شناسی قابل‌ردیابی است، لیکن نمی‌توان به وجود مشکلات روانی افراد و نیاز به روان‌شناسان اشاره نکرد. این نتیجه با یافته‌های دی گروت، جودیث و استگ (۲۰۰۹) همسو است.

مضمون اصلی سوم، کنش مدنی. اعتراض به قوانینی که جامعه خواستار اصلاح آن است، به شیوه‌ای مدنی و با پرهیز از خشونت، کنش مدنی نام دارد. عمده این نقش در جوامع توسعه‌یافته بر عهده احزاب و رسانه‌های آزاد و مستقل گذاشته شده است. سعی همه این کنش‌ها این است که زبان مشترکی با عقلانیت در جامعه ایجاد نموده و آن‌ها را توسعه دهد. آموزش و پرورش با معرفی این حقوق مدنی و آموزش آن به افراد می‌تواند مانع از رفتار ریاکارانه حاصل از عدم آگاهی افراد باشد. هرچند کریستین (۲۰۱۴، ۱۳) در پژوهش خود بین افشا یا بی‌اعتنایی، گزینه بی‌اعتنایی را دارای اثربخشی بیشتری می‌داند.

مضمون اصلی چهارم، اصل شایسته‌سالاری. اگر مدیریت سیاسی، اجتماعی و اقتصادی اصل شایسته‌سالاری را مبنای پاداش و تنبیه قرار دهد، طبیعتاً بخشی از آن ریاکاری‌های اجتماعی تغییر می‌کند. چنانچه، در یک جامعه، افرادی که خدمت می‌کنند

1. Lindenberg, Steg, Milovanovic & Schipper

مجازات شوند و آن‌ها که خدمت نمی‌کنند پاداش بگیرند، طبیعی است که در چنین جامعه‌ای روزه‌روز بر ریاکاری، دروغ‌گویی و تبهکاری افزوده خواهد شد. این موضوع در مسائل متعدد و البته اجرای اخیر رتبه‌بندی معلمان قابل مشاهده است. این تحقیق با نتایج رستگار، شول، و شرفی، (۱۳۹۶، ۲۱)، قرونه (۱۳۹۸، ۱۸) و وون گروندر، جانرینگ و اهل (۲۰۲۱، ۱۲) و افرون، لوکاس و اکتر (۲۰۱۵) همسو است.

مضمون اصلی پنجم، مدیریت دانش. مدیریت دانش، فرایند جذب، ذخیره، به اشتراک‌گذاری و مدیریت مؤثر دانش و تجربه کارکنان برای افزایش حداکثری دانش جمعی نیروی کار است. این فرایند برای رسیدن به اهدافی همچون بهبود کارایی، افزایش بهره‌وری و حفاظت از اطلاعات حیاتی و ارزشمند، به سازمان اضافه می‌شود. با توجه به این تعریف، تنها در صورتی اجرا و پیاده‌سازی مدیریت دانش موفق می‌شود که با سایر فرایندها، فرهنگ و ساختار سازمانی ادغام و دانش و اطلاعات کارکنان به‌صورت مداوم در فرایندهای درست به‌روز شود. چراکه اجرای نادرست و نبود آن هزینه‌های بسیار بالایی را به سازمان تحمیل می‌کند. عدم وجود کارآمد مدیریت دانش، در این تحقیق، در نظر گرفتن عدم ارتباط مؤثر بین سازمان‌ها و نهادها است. زمانی که کارآمدی از طریق دانش و مدیریت آن ممکن نباشد، رفتار ریاکارانه جایگزین محتمل جهت جبران ناکارآمدی سازمانی خواهد بود.

مضمون اصلی ششم، اعاده سرمایه اجتماعی. سرمایه اجتماعی، اعتماد، مشارکت، پیوند و همدلی است. این آشنایی، محدودیت‌ها و فرصت‌ها را درباره دولت و جامعه شفاف می‌کند، شکاف‌ها را ترمیم می‌کند و آن‌ها را به یکدیگر نزدیک می‌سازد. تضعیف سرمایه‌های اجتماعی کارآمد احتمال رفتار ریاکارانه و در نتیجه هنجار ریاکارانه را تقویت خواهد نمود.

مضمون اصلی هفتم، ارزش‌های حقوق بشر. ارزش‌های حقوق بشر، بالاترین دستاوردی است که می‌تواند اهمیت اصالت فردیت را روشن نماید. معیار قرار دادن دین ظاهری افراد یا نژاد و (حتی ملی‌گرایی افراطی)، می‌تواند بخش غیرقابل‌انکاری از جامعه را از داشتن احساس تعلق به جامعه دلسرد نماید. اما، تکیه بر ارزش‌های حقوق بشر، می‌تواند با انتقال حس امنیت و تعلق به همه افراد تحت آموزش، آن‌ها را از قرار گرفتن در معرض رفتار ناخواسته ریاکارانه دور نماید.

مضمون اصلی هشتم، بسترسازی برای مدرنیته. کنشگران ما در طول تاریخ، اغلب دست به اقدام زده‌اند. آن‌ها در بسترسازی‌های لازم از طریق هموار کردن مسیرهای مدنی و تبدیل امور به هنجار و پیدا کردن جانشینان مناسب برای ادامه اصلاحات برای توسعه پایدار کمتر موفق بودند.

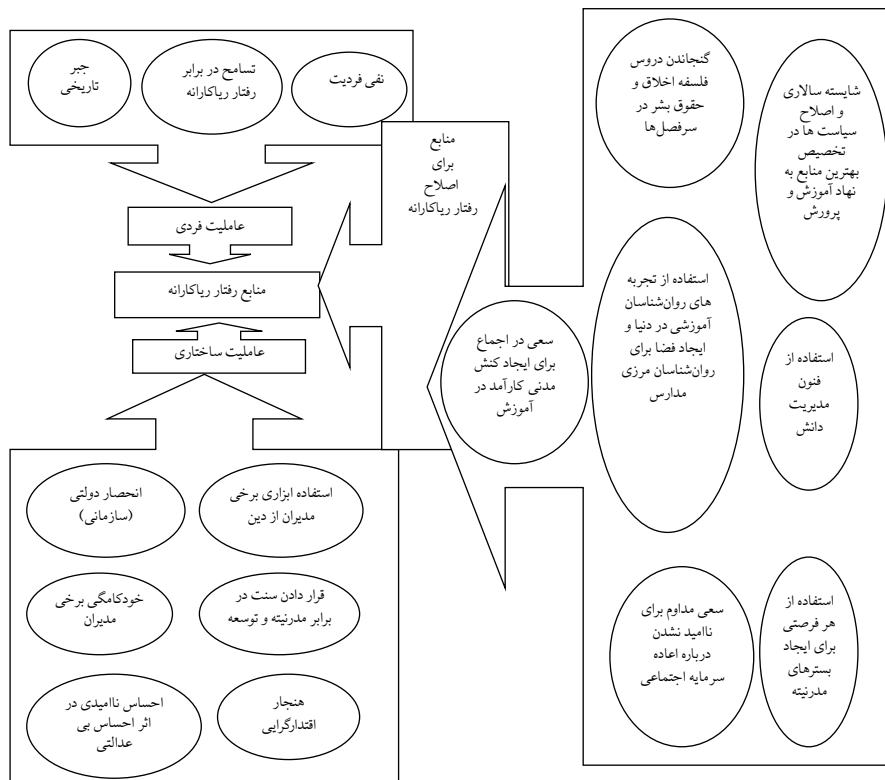
۶. نتیجه‌گیری

هنر مدیران استفاده بهینه از دانش متخصصان رشته‌های متنوعی است که درباره مسئله موردنظر حرف‌هایی برای گفتن دارند. به عبارتی، مدیران نمی‌توانند با اتکا به همان مفاهیم شناخته‌شده در مدیریت به حل کارآمد مسائل اجتماعی دست یابند. همان‌طور که در این تحقیق مشاهده شد، ترکیب «ساختار سازمانی» کمک قابل توجهی به حل مسئله نمی‌کند. بنابراین، با مراجعه به جامعه‌شناسان دریافتیم که آنچه منظور ما را به درستی می‌رساند و ما را در ارائه پاسخی مناسب به پرسش تحقیق توانمند می‌سازد، همانا مفهوم «ساختار اجتماعی» است. به همین سیاق، با مراجعه به متون دینی دریافتیم که دین به خودی خود ضد ریا است اما کاربرد ابزاری آن، خود مولد ریا خواهد بود. از طرفی، باید توجه داشت که هرگونه اقدام عملی، نیاز به بسترسازی دارد. رفتار ریاکارانه بیش از هر چیز نشان از «احساس عدم امنیت» است؛ به طوری که، عدم توفیق در شناسایی علت‌های احساس عدم امنیت، نه تنها ما را به توسعه راهنمایی نمی‌کند بلکه همه دستاوردها را نیز در معرض تهدید قرار خواهد داد؛ بنابراین، نتیجه تلاش‌های این پژوهش بنیادی می‌تواند آشنایی با اقداماتی برای ایجاد و حفظ دستاوردها، پیشرفت‌ها و توسعه‌های امروز و آینده باشد. بنابر آنچه مشاهده شد، رفتار ریاکارانه امری آموزشی است؛ از طرفی، زاینده روابط و کنش‌های اجتماعی اصلاح‌نشده در طول دوره‌هاست که آن‌ها را به عنوان ساختار اجتماعی نامیدیم. از سوی دیگر، در بردارنده معارفی است از آنچه افراد یک جامعه باید بدانند و به نظر می‌رسد که درباره آن آگاهی (به حد کفایت) ندارند. باید پذیرفت مردم یک جامعه طیفی بسیار گسترده از افرادی هستند که از جهات مختلف باهم متفاوت‌اند. همچنین، کمرنگ بودن زیرساخت‌های مدنی در جامعه ایران، توان حکمرانی خوب را تضعیف نموده است؛

بنابراین، با کاربرد نظریه «کنشگران مرزی» که در نتیجه مطالعه تاریخی و کشف نقش افرادی در «دوام و قوام ایران» به دست آمده، پس از انجام فرایند تحقیق، الگویی شامل سه محور ظاهر شد. الگوی ظاهر شده ذیل عنوان «الگوی اصلاح ساختار اجتماعی رفتار ریاکارانه در آموزش و پرورش»، با ایفای نقش «نخبگان معمولی» (فراستخواه، ۱۴۰۱) در جریان بوده است؛ با توجه به نتایج به دست آمده، پاسخ به سؤالات پژوهش، ابعاد و مؤلفه‌های سؤال اصلی پژوهش به دست آمد. در خلاصه نتایج در قالب الگوی اصلاح ساختاری رفتارهای ریاکارانه در آموزش و پرورش با ارائه مقوله‌های مختلف، چارچوب و روابط بین آن‌ها نشان داده شده است. از آنجایی که قلمرو انجام این پژوهش ایران است، کنشگران مرزی، می‌توانند با تمرکز و توجه به چارچوب ارائه شده، منابع را در راستای دسترسی به نتایج ارائه شده بسیج و همگرا نمایند (شکل شماره ۳).

شکل ۳. الگوی اصلاح ساختاری رفتار ریاکارانه با تمرکز بر آموزش و پرورش

۷. محدودیت‌های پژوهش

در پژوهش حاضر، با محدودیت‌های غیرمترقبه‌ای به هنگام مصاحبه‌ها مواجه بوده‌ایم؛ اما با وجود متون مناسب، غنی و معتبر و ارجاع برخی از منابع به مصاحبه‌های مشابه، این کمبود تا حدی جبران شده است. مفهوم ریا به سبب پیچیدگی‌هایی که دارد و معانی متعدد و متناقضی که برای آن قابل تصور است، کار را برای فهمیدن و تفهیم سخت می‌کند. زمینه‌های ریا در زمین‌های مختلف امری متفاوت است؛ کسی که برای امرار معاش و تأمین هزینه‌های اولیه زندگی ناچار است از نقاب استفاده کند، و فردی که برای به دست آوردن منابع بیشتر ریا می‌ورزد، دو موردی هستند که پژوهشگران، باید نگاه و نقد منصفانه‌ای درباره آن‌ها داشته باشند و هر دو را هم‌وزن و همسنگ نگیرند. به سبب قرار گرفتن برخی کلمات در حوزه معنایی مشترک در میان برخی مضامین اصلی، مانند کلمه نفی فردیت، برای حفظ روایی این پژوهش، از پژوهشگران مستقل استفاده شده است. به علت ماهیت تحقیق در خصوص رفتار ریاکارانه و علل ذکر شده، از آوردن اسامی برخی محققان که در به ثمر رسیدن این مقاله نقش داشته‌اند، بنابر توصیه آنان، خودداری شد. از تمامی آنان سپاسگزارم.

۸. پیشنهادها

تصور می‌شود طراحی دقیق هر یک از مضمون‌های اصلی در محور کنشگران مرزی، نیازمند بحث و بررسی میان متخصصان هر یک از رشته‌های تخصصی اخلاق، روان‌شناسی و حقوق بشر است. به این ترتیب که متخصصان اخلاق، نیازهای اخلاقی جامعه را شناسایی و اهم موارد را جهت اجرا به کنشگران مرزی انتقال دهند؛ و این امر برای مضمون‌های روان‌شناسی و ارزش‌های حقوق بشر و سایر متخصصین نیز صورت گیرد. از آنجاکه پژوهش حاضر، در ذیل مدیریت رفتار سازمانی نگارش شده، امید است بتواند با ایجاد هماهنگی لازم میان منابع موجود، راهکاری عملی برای کنشگران مرزی ارائه نماید. پیشنهاد می‌شود پژوهشی پیمایشی در میان نمونه مناسبی از آموزش و پرورش (اعم از کارکنان و دانش‌آموزان) به منظور شناسایی میزان آمادگی ایشان درباره پذیرش مسئولیت

رفتار ریاکارانه و همچنین علت بروز آن، صورت گیرد. این امر می‌تواند درباره ویژگی‌ها و انتظارات مردمی که جامعه هدف هستند به کنشگران مرزی، کمک شایان توجهی نماید. همچنین انجام یک تحلیل تاریخی درباره اقدامات صورت گرفته و فراز و نشیب پیرامون اقدامات اصلاحی به سبب اهمیت موضوع و نبود مجال در این مقاله، به پژوهشگران پیشنهاد می‌گردد. با توجه به نتایج تحقیق، برای کمرنگ کردن رفتار ریاکارانه، دروس تفکر نقدانه، فلسفه و آشنایی با حقوق بشر در سرفصل‌های آموزش و پرورش قرار گیرد و کنشگر مرزی آموزش و پرورش این موضوع را پیگیری و اجرا نماید.

متخصصان علم روان‌شناسی آزمونی جهت اندازه‌گیری میل به رفتار ریاکارانه در بین مردم طراحی نمایند که می‌تواند شروع آن از آموزش و پرورش باشد. این پیشنهاد به این جهت ارائه می‌شود تا کنشگران مرزی ما بتوانند از نقطه‌ای که در آن قرار داریم اطلاع یابند و مطابق آن برای اصلاح وضع موجود با واقع‌بینی بیشتری قدم بردارند.

در نظر گرفتن استانداردهای بالایی اخلاقی و عدم امکان تأمین آن در آموزش و پرورش، به سرخوردگی و کاهش اعتماد به نفس در میان فارغ‌التحصیلان، که تقریباً تمام مردم هستند، خواهد انجامید؛ بنابراین، پیشنهاد می‌شود متخصصان علم اخلاق، به بازتعریف متعادل از استانداردهای اخلاقی در منابع درسی همت گمارند تا شاهد افزایش اعتماد به نفس و در نتیجه کاهش رفتار ریاکارانه در بین افراد باشیم.

با ظهور فضای مجازی، بخشی از زندگی افراد به عرصه‌ای انتقال یافته که در آن می‌توانند در تصویر ارائه شده از هویت و اعمال خود، آزادانه تر دخل و تصرف کنند. مطالعات پیشین عرصه‌های مختلف این فضا را از جمله شبکه‌های اجتماعی، متاورس و هوش مصنوعی (سبزی‌علی و همکاران، ۲۰۲۴) و نقش آن‌ها را در جنبه‌های مختلف زندگی انسان از عشق (نصرتی و همکاران، ۲۰۲۳) و سلامت جنسی (شمسه و موسی‌وند، ۲۰۲۴) تا حفظ حریم خصوصی (آیینی و همکاران، ۲۰۲۳) بررسی کرده‌اند. مطالعات آینده می‌توانند به این پرسش بپردازند که آیا فضای مجازی و عرصه‌های مختلف آن، فضای مستعدی برای ریاکاری هستند یا عرصه‌هایی هستند که در آن‌ها فرد به نشان دادن خود واقعی‌اش بیشتر گرایش دارد.

منابع

- اشگرف، رضا؛ و امیری، علی‌نقی (۱۳۹۷). شناسایی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر بروز رفتارهای ریاکارانه در شرکت‌های دولتی ایران و ارائه راهکارهای مبتنی بر متون اسلامی: موردکاوی شرکت پالایش گاز پارسیان. مجله مدیریت فرهنگ‌سازمانی، ۱۶(۲)، ۳۰۵-۳۲۵. doi: 10.22059/JOMC.2018.211944.1006909
- اللهیاری، محمدرضا؛ جلیلی، رضا؛ رضازاده زوارم، محمد (۱۳۹۹). انعکاس ریا و تزویر در کلیات عبید زاکانی، پژوهشنامه اورمزد، شماره ۵۱.
- انواری، محمدرضا (۱۳۹۷). عوامل ساختاری شکل‌گیری تظاهر در ایران. فصلنامه اسلام و مطالعات اجتماعی، ۵(۴)، ۱۱۹-۱۴۵. doi: 10.22081/JISS.2018.65946
- آیت‌اللهی، حمیدرضا (۶ اسفند ۱۴۰۱). نقد انتخاب حیات طیبه به‌عنوان نگرش محوری در سند تحول در آموزش و پرورش. برگرفته از <https://37194928.khabarban.com/>
- بدیعی، فرناز؛ مهرانی، هرمز؛ دیده‌خانی، حسین؛ و سمیعی، روح‌الله (۱۳۹۹). طراحی مدل بازی‌وارسازی در مدیریت تجربه مشتریان نسل وای. مطالعات مصرف‌کننده، ۸(۲)، ۴۸-۷۳. doi: 10.34785/J018.2021.178
- پسندیده‌خو، کرامت؛ و زیباکلام مفرد، صادق (۱۴۰۲). نقش و جایگاه فعلی آموزش و پرورش در روند توسعه سیاسی ایران؛ مورد مطالعه، اهداف، برنامه‌ها و کتاب‌های درسی متوسطه اول در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰. مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی، ۱۵(۲)، ۳۳-۵۰. doi: 10.22035/isih.2023.4496.4468
- رستگار، عباسعلی؛ شول، حسین؛ و شرفی، وحید (۱۳۹۶). نقش نظام ارزیابی عملکرد در بروز پدیده ریاکاری سازمانی: اثر تعدیل‌کنندگی جو سازمانی. مطالعات رفتار سازمانی، ۶(۲)، ۲۷-۵۰.
- زرین‌کوب، عبدالحسین (۱۳۹۴). از کوچ‌زدان: درباره زندگی و اندیشه حافظ. تهران: سخن.
- ستودیان، مهدی؛ رجبی، مسلم (۱۳۹۵). نوستالژی اجتماعی در شعر فریدون مشیری. فصلنامه تخصصی زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، شماره ۶، تابستان ۹۵.
- سریع‌القلم محمود (۸ اردیبهشت ۱۴۰۰). ساختار چاپلوسی در جهان سوم. پایگاه خبری انصاف نیوز، برگرفته از <https://ensafnews.com/293388/>
- سریع‌القلم، محمود (۱۳۹۷). عقلانیت و توسعه‌یافتگی ایران. تهران: فروزان روز.
- شهبازی، ایرج (۱۳۹۵). بررسی علل اجتماعی ریاکاری در ایران زمین [سخنرانی]. برگرفته از <https://irajshahbazi.ir>
- شهبازی، ایرج (۱۳۹۴). ساغر صدق ریا از نگاه غزالی، مولانا و حافظ / مصاحبه با روزنامه اطلاعات
- عیدوزهی، مینا؛ ناستی‌زایی، ناصر (۱۳۹۹). تأثیر خودشیفتگی مدیران مدارس بر سکوت سازمانی معلمان با نقش میانجی ریاکاری سازمانی. مدیریت مدرسه، ۸(۲)، ۳۲۳-۳۴۲.

غفاریان پناهی، علی؛ نعمتی، تکتم (۱۳۹۷). مشکلات اجرایی سند تحول بنیادین در نظام آموزش و پرورش (یک مطالعه فراتحلیلی). تحلیل مالی، ۳(۲)، ۴۵-۵۶.

فراستخواه، مقصود (۱۳۹۹). ما ایرانیان زمینه‌کاوی تاریخی و اجتماعی خلیقات ایرانی. تهران: نشر نی.

فراستخواه، مقصود (۱۴۰۲). کنشگران مرزی: صد سال نخست از نسل شوشتری (۱۱۷۰ ش) تا نسل فروغی (۱۲۷۰ ش). تهران: گام نو.

قرونه، داود (۱۳۹۹). نگرش معلمان و مدیران نسبت به طرح رتبه‌بندی حرفه‌ای مشاغل معلمان: یک مطالعه پدیدارشناسی. مطالعات آموزشی و آموزشگاهی، ۹(۲)، ۱۵۷-۱۸۲.

کاشف سیدمحمد؛ و عبدالمهی، رضا (۱۳۹۸). رابطه بین حسادت سازمانی و درگیری مثبت در کار معلمان تربیت بدنی با نقش میانجی رفتارهای منافقانه. فصلنامه مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش، ۴(۴)، ۳۷-۵۲. doi: 10.30473/fmss.2019.47837.1990

کهنه‌پوشی، سیدمصلح؛ مهرآیین، مصطفی؛ کاشانی، مجید؛ نوابخش، مهرداد؛ و قدیمی، بهرام (۱۴۰۰). تحلیل جامعه‌شناختی گفتمان سیاست زبانی در دوره پهلوی اول (با تأکید بر مصوبات شورای عالی معارف). تاریخ اسلام و ایران، ۳۱(۵۱)، ۱۹۵-۱۶۹. doi:10.22051/HII.2021.33470.2339

کیخا، نجمه (۱۴۰۲). جامعه چندفرهنگی در فلسفه سیاسی فارابی، فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، ۱۶(۴)، ۷۹-۱۰۳. doi: 10.22035/jicr.2024.3219.3516

گیدنز، آنتونی (۱۳۷۶). جامعه‌شناسی (مترجم: منوچهر صبوری). تهران: نشر نی.

مرجع‌زاده، سعیده؛ شریف‌پور، عنایت‌اله؛ و امیری خراسانی، احمد (۱۳۹۶). ریا و تزویر و انعکاس آن در اشعار جامی. کاوش‌نامه زبان و ادبیات فارسی، ۱۸(۳۴)، ۱۲۷-۱۵۷.

مسعودی‌فر، پویان؛ مصلی‌نژاد، عباس؛ و عزیزی، مجتبی (۱۴۰۰). ارائه چارچوبی برای برنامه‌ریزی استراتژیک سبد پروژه با استفاده از روش تحلیل مضمون. مدیریت صنعتی، ۱۳(۴)، ۶۶۳-۶۳۴. doi: 10.22059/IMJ.2022.332189.1007874

مسکوب، شاهرخ (۱۳۹۷). داستان ادبیات و سرگذشت اجتماع. تهران: انتشارات فروزان روز.

معدن‌دار آرانی، عباس؛ امانی طهرانی، محمود؛ و سرخابی، شهلا (۲۰۲۳). مرور سیستماتیک نقدها و مسائل سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران. مطالعات تطبیقی آموزش و پرورش، ۶(۲)، ۲۴۴۵-۲۴۲۶. doi: 10.22034/IJCE.2022.366640.1442

هادوی‌نژاد، مصطفی؛ دانایی‌فرد، حسن؛ آذر، عادل؛ خائف‌المهی، احمدعلی (۱۳۸۹). کاوش فرایند رفتارهای منافقانه در ارتباطات بین فردی در سازمان با استفاده از نظریه داده‌بنیاد. اندیشه مدیریت راهبردی، ۴(۱)، ۸۱-۱۳۰. doi: 10.30497/SMT.2010.138

هادوی نژاد، مصطفی؛ و بهارلویی، الهه (۱۳۹۴). رفتارهای منافقانه در ارتباطات بین فردی در سازمان: پیشایندها و پیامدهای سازمانی. مدیریت دولتی، ۷(۲)، ۳۹۳-۴۱۲. doi: 10.22059/JIPA.2015.51984

Aeini, B., Zohouri, M., & Mousavand, M. (2023). Iranians and privacy preservation on social media: A systematic review. *Positif*, 23(10), 88-100.

Anton, C. (2018). Technology, hypocrisy and morality: Where, oh where, has all the hypocrisy gone? *Explorations in Media Ecology*, 17(2), 119-135. doi: 10.1386/eme.17.2.119_1

Babu, N., De Roeck, K., & Raineri, N. (2020). Hypocritical organizations: Implications for employee social responsibility. *Journal of Business Research*, 114, 376-384. doi: 10.1016/j.jbusres.2019.07.034

Christen, M. (2014). Overcoming Moral Hypocrisy in a Virtual Society. *Complexity and the Human Experience*, 39-59. doi: 10.1201/b16877-5

De Groot, J. I. M., & Steg, L. (2009). Morality and Prosocial Behavior: The Role of Awareness, Responsibility, and Norms in the Norm Activation Model. *The Journal of Social Psychology*, 149(4), 425-449. doi: 10.3200/socp.149.4.425-449

De Groot, J. I. M., & Steg, L. (2009). Morality and Prosocial Behavior: The Role of Awareness, Responsibility, and Norms in the Norm Activation Model. *The Journal of Social Psychology*, 149(4), 425-449. doi: 10.3200/socp.149.4.425-449

Effron, D. A., Lucas, B. J., & O'Connor, K. (2015). Hypocrisy by association: When organizational membership increases condemnation for wrongdoing. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 130, 147-159. doi: 10.1016/j.obhdp.2015.05.001

Jauernig, J., Uhl, M., & Valentinov, V. (2021). The ethics of corporate hypocrisy: An experimental approach. *Futures*, 131, 102757. doi: 10.1016/j.futures.2021.102757

Jordan, J. J., Sommers, R., Bloom, P., & Rand, D. G. (2017). Why Do We Hate Hypocrites? Evidence for a Theory of False Signaling. *Psychological Science*, 28(3), 356-368. doi: 10.1177/0956797616685771

Kılıçoğlu, G., Kılıçoğlu, D. Y., & Hammersley-Fletcher, L. (2019). Leading Turkish schools: A study of the causes and consequences of organisational hypocrisy. *Educational Management Administration & Leadership*, 48(4), 745-761. doi: 10.1177/1741143218822778

Lammers, J., Stapel, D. A., & Galinsky, A. D. (2010). Power Increases Hypocrisy. *Psychological Science*, 21(5), 737-744. doi: 10.1177/0956797610368810

Lindenberg, S., Steg, L., Milovanovic, M., & Schipper, A. (2018). Moral hypocrisy and the hedonic shift: A goal-framing approach. *Rationality and Society*, 30(4), 393-419. doi: 10.1177/1043463118795719

- Mauduy, M., Priolo, D., Margas, N., & Sénémeaud, C. (2022). When combining injunctive and descriptive norms strengthens the hypocrisy effect: A test in the field of discrimination. *Frontiers in Psychology*, 13. doi: 10.3389/fpsyg.2022.989599
- Mohammadyoun, M., Samiee, R., Shojaee, S., & Abdolaziz, P. (2022). A Grounded Theory of Acceptance Nexus: The Story of the Private Sector. *Iranian Journal of Management Studies*, 15(3), 495-513. doi: 10.22059/IJMS.2021.300869.674070
- Nosrati, S., Sarfi, M., & Moosavand, M. (2023). Liquid love and continuation of a new love order. *Synesis*, 16(1), 114-132.
- Runciman David(2010). *Political Hypocrisy: The Mask of Power, from Hobbes to Orwell and Beyond*, Princeton University Press, 0691148155, 9780691148151
- Sabzali, M., Darvishi, M., & Moosavand, M. (2024). Metaverse in Iran. *Journal of Cyberspace Studies*, 8(1), 121-144. doi:10.22059/jcss.2024.95894
- Shamse, M., Moosavand, M. (2024). Social media interventions in women's sexual health: A case study of health house in Tehran. *Society Culture Media*, In Press.
- Valdesolo, P., & DeSteno, D. (2007). Moral Hypocrisy. *Psychological Science*, 18(8), 689-690. doi: 10.1111/j.1467-9280.2007.01961.x
- Von Grundherr, M., Jauernig, J., & Uhl, M. (2021). To Condemn Is Not to Punish: An Experiment on Hypocrisy. *Games*, 12(2), 38. doi: 10.3390/g12020038

مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی

۱۲۰

دوره ۱۶، شماره ۱
زمستان ۱۴۰۲
پیاپی ۶۱